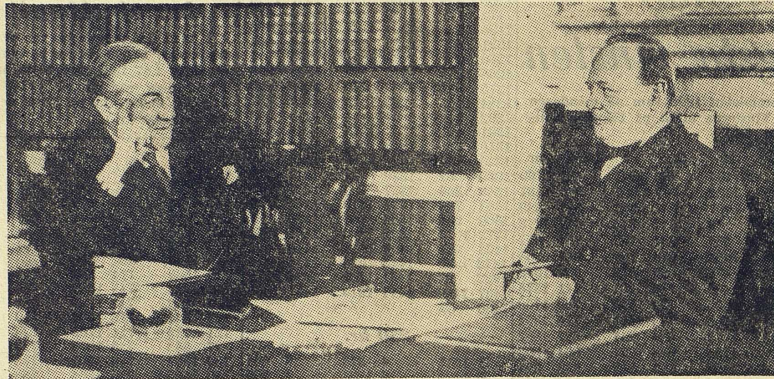

STANLEY BALDWIN TECKNAD AV SIN SON

Premiärminister Baldwin och finansminister Churchill (april 1929).

PÅ 20- OCH 30-TALEN dominerade bilden av Stanley Baldwin, tre gånger premiärminister, som en god och vis man, en aning trög kanske, men likväl både en skicklig partipolitiker och en medlare mellan partierna; många kallade honom en av Englands stora statsmän genom tiderna. Under och efter kriget blev en annan bild mera populär. Baldwin var mannen som inte rustat upp i tid, som inte genomskådade Hitler, som underlåtit att säga folket sanningen för att kunna stanna vid makten. Visheten blev banalitet, godheten slapphet, trögheten urartade till sömnhet och lättja. Det verkliga England symboliserades inte längre av Baldwin, utan av Churchill, tidigare en glänsande lyckosökare utan stadga och ansvar, nu ödets man, Marlboroughs, Chatham och Pitts efterföljare.

Det mest auktoritativa av dessa porträtt i den nya stilen har Churchill gjort i första delen av sina krigsmemoarer. Med en konst som alla böjer sig för och med en händighet som småningom avslöjats ställdes här den dröjande politikern som rent av "erkänt sig ha ställt partiet före landet" mot profeten och statsmannen. Den 1952 utkomna biografien över Baldwin, på dennes eget uppdrag utarbetad av historikern E. H. Young, gick i samma riktning, ett enastående exempel på att en "officiell" levnadstecknare kommit att avsky föremålet för sina mödor, och just därför starkt övertygande. D. C. Somervells kritik av Young klarade några svagheter i arbetet, men försökte inte någon upprättelse i större stil. Ett sådant försök har nu gjorts av Baldwins son, A. W. Baldwin, *My Father: the True Story* (Allen and Unwin, 25 shilling). Det är en delvis gripande, alltigenom intressant bok; den unge Baldwin får oss inte att se fadern så vackert som han önskar, men han korrigerar på väsentliga punkter andras uppfattningar och påståenden.

Stanley Baldwin var enligt sonens av brev och anteckningar stödda karaktäristik sällsynt osjälvvisk, vänlig och hjälpsam mot underordnade, ständigt strävande att bli bättre; denna inriktning på godheten var på en gång introspektiv och något passiv, inte en grundval för moraliska korståg och stora yttre reformer såsom hos Gladstone. Under 52 års samlevnad hade föräldrarna aldrig en dispyt — ett påstående som nog hos lyckliga äktenskap väcker mera bestörtning än beundran. Som ägare av ett järnverk var Baldwin en mönstergill arbetsgivare; han besökte sina arbetare och gav dem understöd vid sjukdom och kriser som en patriarkalisk godsägare. Efter första världskriget skänkte han — vilket sedan länge är bekant — en femtedel av sin förmögenhet, 120.000 pund, till staten; han hoppades att många skulle följa exemplet, men så blev inte fallet. Hans mål som politiker var främst samhällsfred och yttre fred; därför sökte han främja labourpartiets inväxande i engelsk tradition och arbetade oavlatligt på internationell avspänning. Neville Chamberlain jämförde en gång Baldwin med Lincoln — det är en tanke som sonen gärna stannar vid.

Intrycket blir dock ej det åsyftade. Man är övertygad om Baldwins goda vilja, men finner den förenad med så mycken stillsamhet och belåtenhet att dess värde blir begränsat. Baldwin var inte driven av någon vilja att förändra världen, han hankade sig fram dag från dag, utan planer, perspektiv, förbittring och stora förhoppningar. Det blir ett drag av menlöshet, av kossighet, över bilden. Hårtill kommer att godheten med tiden tycks ha blivit väl professionell och därmed något reklamartad. Baldwin hade vanan att i föredrag och parlamentsdebatter mindre diskutera sakfrågan än i lätt sentimentala ordalag tala om att vi alla måste vara goda, tänka på landets lycka och sätta oss själva i andra rummet. Många blev förtjusta över dessa små predikningar, men andra irriterades — att i största allmänhet förkunna det goda tyder på monopolistiska anspråk i genren och alltså på att motståndarna an

stå lägre. Vid flera tillfällen erkände Baldwin att han sagt eller gjort något galet, men denna öppenhet stördes av en självgodhet som gjorde erkännandet vida viktigare än felet — det är övermänskligt att erkänna, men mänskligt att fela, syntes vara summan av resonemanget. "Jag är alltid redo att be om ursäkt då jag gjort ett misstag... Om jag sagt detta (ett oriktigt uttalande som tillskrivits Baldwin), erkänner jag att jag hade fel... Jag vill bara uttrycka den fromma förhoppningen att mina motstän-

Nygifta: Stanley Baldwin och hans hustru 1892.

dare skall vara lika villiga att bekänna misstag som de gör." Ursäkter av det slaget framkallar knappast en varm förlåtelse.

Baldwin var, försäkrar sonen, varken sävlig eller okänslig. Bakom lugnet fanns en behärskning som hade att betvinga ängslan och osäkerhet; Baldwin var "ett nervknippe". Bevisningen för detta påstående består i att Baldwin hade ryckningar i ansiktet, att han knäppte med fingrarna, att han ofta var blek av oro inför ett tal. Även på den punkten är kanske en korrigerande befogad, men sonen går för långt. Hans egen framställning bekräftar att Baldwin var tung och solid, även om han liksom alla människor också hade nervösa drag.

Young relaterar i sin biografi en mängd detaljer som tillsammans ger intrycket av en nästan patologisk lättja hos Baldwin. Exempelvis: då någon i kabinettet

började tala om utrikespolitik satte sig Baldwin till rätta för sömn och viskade åt sin granne: "Väck mig då ni har slutat med det här." Sonen har rätt, självfallet, då han förklarar att Young i detta och andra fall generaliserat enstaka händelser. Sannolikt har Baldwin någon enda gång inför ett anförande av en träkmåns reagerat som Young berättar; det är absurt att av detta dra några allmänna slutsatser. Men samtidigt får man komma ihåg att Baldwin enligt samstämmiga uppgifter avskydde meningsutbyten och allvarliga samtal; senast har hans vänner Geoffrey Dawson och Tom Jones vittnat om att det var nästan omöjligt att få Englands premiärminister att diskutera tidsläget; försökte man, började Baldwin tala om fåglar, Walter Scott eller nästa resa till Frankrike.

Bäst lyckas sonen då han försvarar faderns utrikespolitiska tal i mitten av 30-talet. Det var ett skede av förvirring och mer eller mindre medvetet larv, som erinrar om våra dagars storpolitiska debatter när de är som värst. Statsmännen pratade för konsumtion hemma och i utlandet hit och dit om försörjning, avrustning, upprustning, kollektiv säkerhet, maktbalans och världens förestående undergång vid ett krig. Då Baldwin vacklade mellan de olika möjligheterna var han inte värre än labourledarna eller — till en tid — Churchill. Churchills magistrala ord om att "de besegrades berättigade klagomål måste undantöras innan segrarna kan avrusta" — upprepade i krigsmemoarerna — var ett av de många exemplen på hur rena floskler dominerade debatten. Baldwin stod inte på en lägre nivå då han betecknade 1935 års flottavtal med Tyskland som "det första verkliga och praktiska steget mot avrustning som tagits sedan kriget" (enligt avtalet fick Tyskland ha en tredjedel av Englands flotta) och att man måste lita på Tyskland, eftersom ingenting kunde genomföras utan ömsesidigt förtroende. Men även här driver sonen apologin för långt; ett par år efter dessa yttranden kom Churchill fram till den klara insikt om faran som gjorde honom till den självklare krigsledaren, medan Baldwin och Chamberlain levde kvar i välmening och förvirring.

HERBERT TINGSTEN

Monarki och republik

bör inte diskuteras, skriver Svenska Dagbladet i ett ovanligt borerat inlägg. I sin utgångspunkt har tidningen visserligen rätt; frågan är varken en stor fråga eller en aktuell fråga, och det torde vara mycket få personer som vill pressa fram den i förgrunden av debatten. Detta hindrar emellertid inte att en förlöppande diskussion kring detta och andra närliggande problem är motiverad. I en genomförd demokrati som den svenska måste man räkna med att saken förr eller senare blir aktuell, och det är redan av detta skäl viktigt att den inte blir tabuerad. Den rojalistiska agitation som bedrivs inte minst i Svenska Dagbladet är ägnad att överskyla luckor och brister i den nuvarande ordningen, som tvärtom borde granskas och repareras. Analyser och meningsbrytningar kring monarki och republik liksom andra frågor i statskicket är av värde utom för dem som vill inhölja det hela i irrationalism och stum underdånighet.